

JULIA BURGERS-DROST

HET THUIS-
GEBLEVEN KIND

Z&K

Uitgeverij Zomer & Keuning

Bestaat er een leuker karweitje dan het pakken van je vakantieoffers? Paula Elijzen weet zeker van niet. Ook al zal het reisdoel dit keer beperkt blijven tot een van de Waddeneilanden. Ze merkt niet dat ze zacht voor zich uit neuriet, terwijl haar handen stapeltjes ondergoed uit een kast plukken. Het lastige van een vakantie in eigen land is dat je nooit zeker bent van de weersomstandigheden; een extra grote koffer is derhalve geen luxe.

Er is, buiten het reisdoel om, nog iets bijzonders aan deze vakantie: het zal de laatste zijn die ze met haar vriendin vanaf-de-zandbak zal maken. Anniek hoopt binnenkort te trouwen met haar Huub. Het lijkt Paula sterk dat zij er daarna ooit nog samen op uit zullen trekken. De geneuriede liedjes verstommen als Paula's gedachten bij Anniek en haar huwelijk blijven hangen.

'Paula! Je lijkt wel doof!'

Paula schrikt op uit haar gepeins en knikt haar moeder toe die in de deuropening post heeft gevat. 'Kom verder, mam... is er wat?'

Zoals altijd kijkt mevrouw Elijzen bekommerd. Om haar mond zijn lijnen die er nog niet horen.

Paula heft beide handen op. 'Laat me raden wat je wilt gaan zeggen. Ten eerste zul je me missen... Maar, ik ben terug voor je het weet. En ten tweede zal ik voorzichtig zijn met surfen, niet te ver in zee gaan... en geen nachten op het strand doorbrengen.'

Mevrouw Elijzen lijkt op haar beurt doof. Ze loopt de kamer in, staart zonder iets in zich op te nemen naar de half ingepakte koffer en schudt haar hoofd.

'Pa en ik gunnen jou van harte een fijne vakantie. Dat weet je best. Het is alleen...'

Paula kijkt weg van haar moeder. Mam... ze heeft niet te klagen. Buiten een traumatische ervaring om die al verjaard behoort te zijn, verloopt haar leven gladjes.

‘Vertel het maar!’ Paula trekt haar moeder mee omlaag en beiden ploffen zo onhandig op het bed dat de koffer een dwaas sprongetje maakt. ‘Ik kwam om te vragen wanneer je vertrekt. Het zit zo, pa en ik hebben besloten dat we een familieberaad moeten houden en dat kan het best op...’

Paula valt haar in de rede en maakt de zin af. ‘Op zondag, na de kerk. Want dan heeft niemand andere verplichtingen. Zo is het toch? Dat wilde je immers zeggen?’ Ze blaast haar wangen bol. ‘Jullie kunnen best zonder mij vergaderen.’

Mevrouw Elijzen kijkt ronduit ongelukkig. ‘Heus, het moet, het kan zelfs niet anders.’ Ze perst haar lippen stijf opeen als is ze van plan voor eeuwig te zwijgen.

Paula, doorgaans de kalmte in eigen persoon, voelt zich rood worden. ‘Mam... waar is dat nou goed voor? Alles loopt toch op rolletjes?’ Dan schiet ze in een bevrijdende lach, vanwege de woordspeling. Rijden niet alle leswagens waarop hun naam prijkt, op vier rolletjes?

Haar moeder ontgaat de grap, of ze ziet de humor er niet van in. Nerveus wapperen haar handen omhoog. ‘Er zijn problemen, lieverd. Met Derk. Meer mag ik van hem niet zeggen!’

Paula’s gezicht versombert. Derk, altijd weer Derk... haar twee jaar jongere broer. Zo lang ze zich kan heugen zijn er problemen rond Derk. De middelste uit het gezin die zo’n heel andere aard heeft dan de zussen. Paula slikt haar boosheid in ter wille van mams zwakke zenuwgestel. ‘Je begrijpt toch wel dat ik het Anniek niet kan aandoen om onze vakantie – de laatste samen – uit te stellen. Zul je Huub horen... die was al verontwaardigd dat Anniek juist op zaterdag wilde vertrekken. Het betekent voor hem een bedorven weekend... Enfin, dat terzijde. Mam, we zoeken een andere mogelijkheid. Eh... vanavond na de theorie. Niks geen nakletsen... we bonjournen iedereen er om halfelf uit.’

Mevrouw Elijzen protesteert zwakjes. ‘Ja, maar... dan wordt het te laat voor Trixie. Die moet voor dag en dauw op om de bus naar de veiling te halen...’

Trixie Elijzen, de jongste uit het gezin, werkt tijdens haar vakantie op de bloemenveiling en verdient zo een aardig zakcentje bij elkaar.

‘Trix is niet van suiker. Bovendien kan een van ons haar wel voor een keer wegbrengen. Ik doe het wel, ik heb vanwege mijn vakantie morgen maar een paar lessen. En een examen, maar dat is pas in de middag.’

Mevrouw Elijzen veegt langs haar ogen. Paula heeft nooit tegen moeders tranen gekund. ‘Derk...’ valt ze uit. ‘Waarom gaat dat joch niet op zichzelf wonen! Oud en wijs genoeg!’

Beiden weten het antwoord: het is goedkoop om thuis te wonen en erg gemakkelijk. Beide oudsten werken fulltime mee in vaders zaak.

Ze maken lange dagen en streven naar perfectie. Hun rijsschool staat wijd en zijd goed bekend. ‘Elijzen voor al uw rijbewijzen!’

‘Jij woont toch ook nog thuis en je bent al zevenentwintig! Mij zitten jullie niet in de weg. Dat is het niet...’

Paula verzwijgt dat ze vaak fantaseert over een eigen woonplek. Een ruime flat bijvoorbeeld. Ooit zal het er van komen. Werd er maar meer gebouwd bij hen in de plaats! Of... volgde ze het voorbeeld van Anniek: een man, eigen huis. Misschien kindertjes. Gewoon huisje, boompje, beestje.

Paula zucht onhoorbaar. Ze kan hier nog niet gemist worden. Pas als haar vader bereid is mensen van buitenaf in dienst te nemen, krijgt zij meer armslag. Vaders argument luidt altijd: éérst moet de verbouwing eruit. Het theorielokaal is uitgebouwd en er is moderne apparatuur aangeschaft. Bovendien rijden ze alle drie in vrij nieuwe wagens. En niet te vergeten de motoren! Derk is getapt bij de jongeren. Hij is als geen ander in staat kennis aan hen over te dragen, verstaat hun taal. De examenresultaten zijn het bewijs.

‘Probeer het rond te krijgen, mam. Ik pak snel mijn spullen en kom dan naar beneden. Weet je wat? Ik haal wat bij de Chinees. Hoef je niet te koken!’

Met minder plezier dan een kwartier geleden hervat Paula haar werk-

je. Spijkerbroeken en niet te vergeten een dikke trui. Maar ook de bikini, zonnebrandspul... Je weet maar nooit! Buiten hoort ze haar vader, die net aan is komen rijden, met Derk praten. Ze haast zich naar het raam en fluit schel tussen haar tanden. 'Wil een van jullie mijn wagen uit de garage halen? Ik heb nog zoveel te doen!'

Derk kijkt nijdig naar boven. 'Ik dus!' reageert hij nors. Paula duikt weg bij het raam. Ze wil geen weigering horen!

Een tevreden trekje licht Paula's gezicht op. Ze werken hard, maar het resultaat is er dan ook naar! Er zijn zoveel lesaanvragen, dat er nauwelijks een gaatje is voor de zogeheten grote beurt! En dat wil toch wel wat zeggen!

De sfeer aan tafel is gespannen. Alleen Trixie rebbelt honderduit. Paula benijdt meer dan eens haar zusje om haar levenshouding: spontaan, opgewekt en vooral extravert. Ongetwijfeld wordt Trix de beste instructeur van hen allen.

'Moeten jullie horen wat ik vanochtend nu weer heb beleefd...' Leuke voorvallen, sterk door de vertelster ingekleurd, brengen toch de nodige glimlachjes teweeg.

Paula draait een glazen pot open en kijkt teleurgesteld naar de inhoud. Twee augurken...

'Ik weet trouwens een mop over augurken. Ken je 'm? zei de ene augurk tegen de ander...'

Derk legt een hand over de mond van zijn jongste zus. 'Eten, jij. Zo meteen staat onze geliefde clientèle voor de ramen naar binnen te gluren!'

Wat de augurk ook beweerd mag hebben, de familie Elijzen blijft er onkundig van.

De theorieles wordt zoals altijd goed bezocht. Iedereen wil zo snel mogelijk het begeerde papiertje in handen hebben. Er zijn veel jongelui, maar ook wat ouderen. Vaste klanten. Examenvrees heeft hen al meer dan eens laten zakken en dat begroot Paula. Doorgaans rijdt haar

vader met de ouderen, ze weet voor zichzelf zeker dat zij hen beter kan laten ontspannen dan pa. Maar ze durft het niet aan te kaarten.

Ze knikt mevrouw Slingeland toe. Een dame uit de zogeheten betere kringen wat te zien is aan haar sieraden en kleding. Mevrouw Slingeland zelf heeft via haar huwelijk ‘promotie’ gemaakt en tracht zich moeizaam een plaats in de maatschappij te veroveren. Paula heeft met haar te doen. Zielig om zo naar de pijpen van een man te moeten – willen – dansen. Toch eens proberen pa zover te krijgen dat ze deze moeilijke cliënte voor haar rekening mag nemen.

Terwijl meneer Elijzen en zoon Derk in de pauze vragen van leerlingen beantwoorden, haast Paula zich naar de bijkeuken waar een gloednieuw apparaat in een ommezien voor een fors aantal koppen koffie kan zorgen. Ze trekt met haar tanden de verpakking van een pak sprits open en rangschikt de koeken op een schaal. Een bang moedergezicht komt om het hoekje van de deur. ‘Hoe is de sfeer, lieverd?’

Paula snoert haar moeders mond met een halve sprits en knabbelt zelf de andere helft op. ‘Prima, prima sfeertje. Eh... heb je wel suikerklontjes gehaald? Braaf, mam! Toe, doe de deuren voor me open, anders mep ik met mijn schoenneuzen en dat is niet bevorderlijk...’

‘De verf...’ Mevrouw Elijzen knikt.

Paula kijkt grinnikend om. ‘Mijn schoenen, zul je bedoelen!’

De familievergaderingen van de Elijzens zijn zelden gebeurtenissen om verheugd op terug te zien. ‘Hebben jullie mij er echt bij nodig? Eigenlijk heb ik nog niets met de branche te maken!’

Trix ruimt, zoals ze zelf zegt, opgeruimd op. Kopjes en schotels in de vaatwasser. Haar handen staan niet verkeerd, ze is op en top een Elijzen.

‘Ik vrees van wel. Mam was nogal paniekerig daarstraks. En Trix... het is slechts een kwestie van tijd. Eerst je examen en dan kun je je gaan bekwamen in het lesgeven! Ik durf er wat om te verwedden dat jij binnen de kortste keren je bevoegdheid hebt. Je hebt lef. Meer dan ik...’

Trixie slaat haar dunne armen stevig om Paula heen. 'Dat is maar schijn. Kom op, dan gaan we naar de kamer. Derk zal zich al wel achter zijn bier hebben verstopt!' voorspelt de jongste Elijzen.

'Geef mij maar spa, mam!' antwoordt Paula desgevraagd.

Vader Elijzen, een forsgebouwde man, lijkt een masker op te hebben; ontoegankelijk. Als hij in zo'n stemming is, heeft mevrouw Elijzen voor haar echtgenoot, de twee oudsten trachten hem te ontlopen. Zo niet Trixie, die legt haar hoofd tegen dat van haar vader.

'Pappie, wat zijn er voor zorgen? Is de fiscus vervelend? Komen er geen nieuwe leerlingen meer? Is de rekening van de aannemer te hoog geworden? Kom, vertel het ons maar!'

Vader Elijzen glimlacht mat. 'Rakker!' Wat er in hem opkomt, verwoordt hij niet: wat wordt ook dit kind van hen al volwassen.

Wat *worden*? Ze is het al. Trixie lacht stralend. 'Makker!'

Mevrouw Elijzen herademt. De sfeer is op slag minder gespannen.

Meneer Elijzen kijkt op zijn horloge en vergelijkt de tijd met die van de staande klok. Een gewoontegebaar. Alles moet in hun bedrijf exact op tijd verlopen.

'Ik had liever gezien dat we, zoals we hier samen zijn, op dit moment rustig in ons bed konden liggen. Het mag echter niet zo zijn en dat hebben we te danken aan Derk. Derk, die onze plannen dwarsboomt op een zeer, zeer ongeschikt moment!'

Alle ogen richten zich op Derk, die probeert koel en beheerst over te komen. Het spannen van zijn kaakspieren spreekt echter boekdelen.

Zijn scherpe profiel lijkt nog spitsner te zijn gesneden en het is voor hen die hem kennen duidelijk dat hij zich koste wat koste tracht te beheersen. Om mam, weet Paula met een feilloze intuïtie.

'Ik zou zeggen, Derk, vertel eens wat jouw redenen zijn om bij ons weg te gaan!'

Trixie en Paula kijken elkaar ontzet aan. Tegelijk herhalen ze: 'Weggaan...'

Derk schraapt zijn keel, geeft een ruk aan zijn stropdas en steekt van

wal op een toon alsof hij het tegen vreemden heeft. 'Ik ben het zat om tweede viool te spelen. Ook al zou ik samen met de meiden de zaak later overnemen. Ik heb er gewoon geen zin meer in. Die leswagens... het geknoei van nieuwelingen... het gedram als men voor de zoveelste keer zakt! De spanning is eruit. Ik heb pa voorgesteld mij mijn erfdeel vroegtijdig uit te keren. Ik wil met een vriend een zaak in motoren beginnen. Dat is alles!'

Even is het muisstil. De staande klok laat een roestig geluid horen, alsof hij van zijn verontwaardiging blijf wil geven. Twaalf slagen.

Kalm, maar met een stem die donker is van ingehouden woede, is Paula de eerste die reageert. 'Je bent een dwaas. En stom ook. Je weet toch dat de boel hier pas is verbouwd? Twee spiksplinternieuwe wagens. Er is zelfs een motor besteld... Hoe krijgen we voor jou een ander?'

'Kalm, Paula. Derk heeft nog niet alles verteld. Ik heb namelijk zelf stappen ondernomen om financieel sterker te komen staan. Ik heb een aanbod gekregen om leraar te worden. Ja, ja, op de school voor instructeurs. In overleg met jullie moeder. Niet wetende dat Derk vroegtijdig het schip wilde verlaten!'

Derk slaat met een vuist op tafel. 'Man, had dan ook niet zo geheimzinnig gedaan! Dan hadden we alles kunnen regelen! Nu hebben we beiden getekend!'

'Wat jij regelen noemt, is in mijn ogen het doordrijven van jouw eigen zin. Wie gooit er nu in deze tijd vastigheid weg? Ja, ja, dat doe je! Reken er maar niet op dat ik zonder meer voor jouw plannetjes geld kan vrijmaken, mannetje! Ik moet ook aan moeder en je zussen denken. We hebben samen iets moois opgebouwd. Ik had het plan de fakkel over te dragen. Weet je hoe lang ik al in die leswagen zit? Bijna veertig jaar!'

Derk reageert fel. Overtroeft, goed gebekt als hij is, zijn vader.

Mevrouw Elijzen drukt haar handen tegen haar oren en merkt niet dat ze huilt. 'Denk toch om mamma!' roept Paula. 'Derk, het is een uitge-

maakte zaak. Jij gaat maar, wij redden ons hier best, niet, pa? We nemen een instructeur erbij en binnen afzienbare tijd kunnen we op Trix rekenen. Derk, we redden het wel zonder je. Alleen eis ik van je dat je onze ouders met meer respect behandelt!

Trixie gnuift. Paula die uit haar slof schiet. Zou ze vaker moeten doen. Paula reikt haar moeder een doos papieren zakdoekjes aan, bindt in en vraagt: 'Met wie moet jij zo nodig... Wie wordt jouw compagnon? Blijf je hier wonen?'

Derk grijnst, zijn huid spant strak om zijn kaken. 'Ik ga boven de zaak wonen. Opgelucht? De groentehal van Dekker, die komt leeg. Schitterend punt. Schit-te-rend. En met welke vriend...'

Trixie valt hem in de rede. 'Laat ons raden: Diekema, Geurt Diekema. Die glibber!'

Derk snuift diep. 'Die glibber wil jullie uit de narigheid helpen en heeft zich als instructeur aangeboden. Nee, ik ga met Bert Kolonel in zee. Ook al krijg ik van jullie geen duit! Tante Carrie is er ook nog en die is nogal gek op haar neefje...'

Nu slaat vader met een vuist op tafel. 'Als jij mijn zuster maar niet lastigvalt! Durf het eens te wagen! Dan ben jij nog niet klaar met mij.' Paula legt een hand over die van haar vader. 'Om kort te gaan, zoals de feiten er nu liggen, is er dus niets meer aan te veranderen. Pa heeft de benoeming aangenomen en Derk wil eruit stappen. Pa, gefeliciteerd. Ik gun het je van ganser harte. En op mij kun je blijven rekenen!'

Derk werpt zijn oudere zus een minachtende blik toe. Hij wil, ja, móet haar kwetsen. Moederskindje! 'Ach, jij zou ook liever achter een kinderwagen lopen dan rijden in een lesauto!'

Paula voelt zich rood worden, ze negeert de opmerking schijnbaar. 'Pa,' vervolgt ze resoluut, 'als de zaken zo staan als ze nu staan, moeten we zien wat we er van kunnen maken. We zoeken een goeie instructeur en...'

'Die is er al. Geurt Diekema!' zegt Derk verveeld.

Trixie steekt haar afkeer niet onder stoelen of banken. 'Die glibber met

dat gladde lachje. Een gepermanente kop en zo beleefd alsof hij dagelijks honing drinkt!

Paula schudt haar hoofd. 'Word je van honing beleefd? Trix, we kunnen het altijd met Geurt proberen. Hij heeft per slot van rekening ervaring!'

Trix geeuwt hartgrondig. 'Jullie doen maar. Als je er maar voor zorgt dat hij eruit is voor ik aan bod kom. Ik ga naar bed. Derk, ik zal van je dromen. Het zal wel een nachtmerrie worden. Mammie, kop op. Je hebt nog twee meiden en een dijk van een man over!'

Trixie knuffelt haar moeder, aait vader over de wangen die al weer rasperig aanvoelen.

Paula houdt 'de vergadering' ook voor gezien. Ze zet het gebruikte serviesgoed op een blad, veegt automatisch kruimels van het tafelblad en gaat naar de keuken.

'Dat was het dan!' Derk staat op, kijkt neer op de gebogen hoofden van zijn ouders. Stelletje conservatievelingen! Hij is het beu om naar hun pijpen te dansen. 'Ik blijf hier natuurlijk werken tot eh... Geurt zijn draai gevonden heeft...'

Het klinkt onzeker, Derk merkt het zelf niet.

Vader Elijzen schraapt zijn keel. Om nu de mogelijkheid te hebben Derk met een handbeweging de deur te wijzen! Hij is helaas afhankelijk van diens goodwill.

'Wie zegt dat wij Diekema in dienst willen nemen?' zegt vader.

Ogen die elkaar ontmoeten. Heel even zijn ze elkaars evenbeeld.

'Je hebt geen keus... misschien?' Derk kan de aanblik van zijn verdrietige moeder niet langer verdragen. Walgelijk toch hoe zij haar gezinsleden weet te manipuleren.

'Ik zal me oriënteren. Alleen als ik op korte termijn geen ander kan krijgen, neem ik Diekema in dienst. Je hoorde het, je zussen zijn niet gecharmeerd van hem!'

Derk voelt opeens een grote vermoeidheid, hij recht zijn schouders en loopt quasi-kwiek naar de deur. 'Ze hoeven toch niet met hem naar...'

‘Houd je mond!’ Dat is moeder Elijzen. Ze haat het ruwe gedrag van hun zoon, de manier waarop hij soms spreekt.

Derk grinnikt. ‘Moet ik nu voor straf naar bed? Ik was toch al op weg! Welterusten.’

Paula deinst terug als ze met Derk in botsing dreigt te komen. ‘Mam, pap... alsjeblieft. Een slaapmutsje. Jij ook, mam! We redden ons wel. Zul je zien! Ik doe er na mijn vakantie nog een schepje bovenop. En jij, pa, je blijft toch wel de theorielessen doen?’ Ontroerd kijken de ouders Paula aan.

‘Als jij er niet was...’ zucht moeder.

Vader Elijzen heft zijn glas. ‘Ik stem met je moeder in, kind. Je betekent veel voor ons. Ik ben ervan uitgegaan dat jullie mijn eh... nou ja, promotie, zouden toejuichen. Zeg op, heb ik er verkeerd aan gedaan die job te accepteren?’

Vader die het boetekleed aantrekt. Het staat hem niet, vindt Paula.

‘Je hoeft aan niemand verantwoording af te leggen. Dat heb je mij gezegd toen ik achttien werd, weet je nog? Ik citeer. “Je hoeft niemand verantwoording af te leggen. Buiten de Heer om en je eigen geweten. Als je die relaties zuiver houdt, kom je bij geen enkel mens in het krijt te staan!” Tja, nu krijg je een koekje van eigen deeg, pa! Ik – en Trix ook – wensen je een fantastische tijd bij de opleiding. Enne... neem Geurt Diekema maar aan op tijdelijke basis. Kunnen we altijd weer van hem af. Ondertussen kijken we uit naar wat beters. Wie weet ontmoet jij op de opleiding iemand! En nu: proost allebei!’ Ongevraagd schenkt Paula de glazen nog eens vol.

‘Je lijkt op je moeders vader. Een vent uit één stuk. Je bent een echte kerel, Paula!’

Moeder en dochter lachen smakelijk om dit dubieuze compliment.

Als ze uitgegierd zijn, zegt Paula met een gemaakt kinderlijk stemmetje: ‘Mag ik dan alsjeblieft wel een dag of tien met vakantie...’

Eenmaal alleen op haar kamer is Paula’s vrolijkheid op slag verdwenen.

Haar rug is gebogen en haar amandelvormige ogen staan bedroefd. Zal zij, Paula Elijzen, rij-instructrice, ooit de kans krijgen een eigen bestaan op te bouwen?

2

‘Dit is nu wat je noemt geluk hebben!’ Paula strekt zich uit op haar kleurrijke badlaken. Zon op je gezicht, een koel briesje vanuit zee. Opgewonden kinderstemmetjes rondom, genietende mensen.

Boven hun hoofden scheren de meeuwen, af en toe duiken ze krijsend en vechtend op een voedselvondst; een korst achteloos weggegooid brood, zanderig geworden patat.

‘En we zitten niet eens op Kreta!’ Anniek geniet mee. ‘Of de Canarische eilanden. Tjonge, straks ben ik een gebruide bruid!’ Anniek schuift voorzichtig de bandjes van haar bikinitopje van hun plaats.

‘Zie je het al, Paula... een lage hals met twee witte bikinistrepen!’

Paula neemt niet eens de moeite te antwoorden. Wat zijn ze in een paar dagen tijds lui geworden. En bruin. Volgend jaar zal Anniek met Huub op vakantie gaan. Een geplande vakantie, van dag tot dag voorbereid. Gebouwen bezichtigen, door beroemde straatjes wandelen en natuurlijk de meest bekende natuurgebieden even aandoen.

Luieren zoals nu is er niet bij. Of Anniek net zoals Huub zal genieten, betwijfelt Paula.

Een warme hand op de hare doet haar schrikken. ‘Vertel het me nu maar eindelijk, Paultje. Waar schort het aan? Je weet toch dat je mij alles kunt vertellen? Zelfs Huub komt het niet te weten...’

Paula rolt op haar buik, schokschoudert. Niet nodig dat Anniek haar betraande ogen ziet. Dat ze het gemerkt heeft... Paula haalt diep adem teneinde haar kalmte te herwinnen. De geur van zon en zee wordt vermengd met die van zonnebrandolie. Zonder haar hoofd op te heffen,

mompelt ze: ‘Het is Derk. Ik... ik had er niet over willen beginnen. Om mezelf te sparen, mezelf even van alles en iedereen te distantiëren, maar het lukt niet...’

Dat laatste komt er diep ongelukkig uit. Anniek gaat rechtop zitten en vouwt haar armen rond haar opgetrokken knieën. ‘Derk. Als ik het niet dacht. Jullie moeten zien dat hij uit de zaak stapt. Dan pas keert de rust weer!’

Paula schrikt op van een bal die onzacht op haar rug knalt. Net als ze wil uitvallen, ziet ze twee modderbruine jochies schuld bewust op korte afstand naar haar staren.

Paula grijnst ze toe en werpt de bal zover als ze kan van zich af. Lachend en achteromkijkend rennen ze weg. ‘Je slaat de spijker op z’n kop, Anniek. Hij gaat. Uit zichzelf. Onverwacht eist meneer nog een kapitaal ook! En net nu mijn vader een baan op de opleiding heeft geaccepteerd en wij vanwege de recente verbouwing zwaar belast zijn. Het... het is een vuile streek. Mijn moeder is totaal overstuur. Je kent haar...’

Anniek schuift wat dichter naar haar vriendin toe. ‘Wat ellendig voor jullie. Wat gaat Derk doen?’

Paula vertelt van de zaken waar haar broer in wil duiken. ‘Alles moet in één keer bij hem. Motoren zijn dé toekomst, volgens hem. En weet je wie zijn compagnon wordt? De zoon van Kolonel, Bert. En Derk heeft het voor elkaar gekregen dat Geurt Diekema zijn plaats bij ons inneemt. Alle aardigheid is van de boel af!’ Over de gebruikte wangen glijden tranen vanonder de zonnebril. Paula likt er snel een paar weg en kruipt, als wordt de zon haar te veel, onder een handdoek. Net een non, vindt ze zelf.

‘Ik weet niet wat ik moet zeggen...’ aarzelt Anniek onhandig. Derk is altijd nog Paula’s broer. Ze kan haar negatieve mening moeilijk ten beste geven.

‘Voor u, en of het nog zeer doet vroeg me moeder...’ Twee schaduwen buigen zich over hen heen, die behoren bij de twee jochies van daar-

net. In hun groezelige handjes houden ze een ijsje, dat hun wordt aangeboden.

‘Maar da’s lief van je moeder, zeg!’ Anniek grijnst. Ze accepteert beide ijsjes en biedt Paula er een aan. ‘Bedank haar maar en zeg dat jullie morgen weer een bal op een van ons mogen komen gooien!’

De jongens likken de gemorste ijsrestjes van hun vingers en lijken aan alle kanten te stralen. Weg zijn ze, huppelend en springend langs en over de spullen van de badgasten. ‘Leuk,’ zegt Paula waarderend.

Een paar minuten spelen beiden met hun eigen gedachten. Als Paula de laatste hap laat wegglijden, hervat ze als eerste de conversatie.

‘Een voordeel is wel dat Derk het huis uit gaat. Natuurlijk voelt mijn moeder zich schuldig, terwijl ze, ik weet het zeker, opgelucht is dat-ie eindelijk voor zichzelf gaat zorgen. Het zal in huis een stuk gezelliger worden en veel rustiger. Altijd dat geruzie! Ik kan daar niet tegen, Anniek!’

Anniek knikt. Ze inspecteert haar badtas. Tijd om weer op te stappen, vindt ze. ‘Ik ken jou toch als geen ander? Je bijt nog liever je tong af dan ruzie te maken. Wat dat betreft is jullie Trix een heel ander type!’ Paula knikt, ze volgt met haar ogen de dartele sprongen van een verkeerd beheerde vlieger. ‘Ik zou ook liever wat anders doen dan rijlessen geven. Het is zo gegroeid en nu kan ik er ook nog niet eens uitstappen. Elijzen is een begrip. Zonde en jammer om wat met veel moeite en kosten is opgebouwd, zomaar op te geven!’

Anniek inspecteert de bruiningsgraad van haar lange benen en is niet ontevreden. ‘Dat zou mijn moeder gezegd kunnen hebben! Ach, wat hebben onze ouders het toch moeilijk! Vóór ma kon accepteren dat Huub een eigen carrière aan het maken is en pertinent niet het hotelwezen in wil... Mijn ouders hoopten tot voor kort nog dat ik een dubbelleven wilde gaan leiden. Vrouw van Huub én hotelhoudster. Ik heb mijn portie gehad. Brr, nooit waren mijn ouders er als ik ze nodig had. Jouw moeder was me vaak dierbaarder dan die van mezelf!’

Paula knikt stilletjes. Hun middelbare schooltijd was, achteraf gezien,

een goede tijd. Jammer dat ze het toen niet op waarde konden schatten.

‘Zouden wij onze eventuele kinderen later ook zo claimen?’ vraagt Anniek zich af.

Paula haalt haar schouders op. Claimen? Bij haar beroepskeuze is nooit sprake geweest van kiezen. Ze rolde er letterlijk in. ‘En nu... wat gebeurt er nu met het hotel? Weet je dat ik jou vaak benijdde om de harmonieuze sfeer die in het hotel heerste? Rust, beschaving. Ik wist natuurlijk wel dat er achter de schermen geharrewar was, maar toch!’ Anniek geniet van de herinneringen. ‘Weet je nog dat we toen we een jaar of tien waren serieus overwogen van thuis te ruilen? Jij zou vast wel het hotel zijn ingedoken!’

Anniek vertelt dat de boel verkocht wordt. Nu er toch geen opvolgers zijn, willen haar ouders genieten van hun zuurverdiende geld.

‘Ze gaan reizen! Mijn moeder is tegenwoordig veel openhartiger tegen mij. Weet je wat ze me vertelde?’ Annieks stem daalt bijna een octaaf, zoals altijd als ze een geheim verklapt of roddelt. ‘Mijn vader kwam uit een beter milieu dan ma. Toen ze nog verloofd waren, heeft mijn vader haar naar een opleiding in het buitenland gestuurd om “manieren” te leren. Hij wilde zich niet schamen voor haar... Arme ma. Daarom is ze dus ziekelijk perfectionistisch!’

Paula moet haar best doen om niet te schateren. Had mevrouw Slingeland dat maar gedaan. ‘Dat had ik nooit achter jouw vader gezocht! Wel, ik denk niet dat hij zich ooit voor jouw moeder heeft hoeven te schamen. Vertel eens wat over de pseudo-kopers?’

Anniek heeft lichtelijk leedvermaak als ze vertelt over een man die een hotelketen wil oprichten. ‘Zogenaamde populaire hotels, niet te duur, voor een breed publiek. Weg dus met de gefluisterde beschaving... en hij is geloof ik degene die er een soort eethuis aan wil koppelen. Tot woede van mijn ouders! Maar ja, die man lijkt goed in de slappe was te zitten, dus...’

Paula staat op en rekt zich uit. ‘Wat dacht je ervan, Anniek? Zullen we

maar 'es opstappen? Of wil je nog even het water in?'

Anniek zegt het voor vandaag welletjes te vinden. 'Ga mee naar het dorp, dan kopen we kaarten voor bekenden. Ik ben dol op dorpen aan zee. De sfeer is zo uniek, zo luchtig...'

Paula bevestigt haar rugzak op de juiste plaats. 'Misschien kijken wij daar als buitenstaanders net zo tegen aan als de leerlingen bij ons tegen de perfecte opleiding die ze krijgen... en bij jullie horen ze het geblaf van de kok in de keuken ook niet!'

Anniek kamt met haar vingers het lichtbruine haar en draait er handig een soort knoet van. 'Toch zijn ze leuk, die dorpjes. Overal rekken met strandspul, vlaggetjes, schepnetten. Bruine mensen die alle tijd van de wereld lijken te hebben! Kom op, dan trakteer ik jou op iets heel erg lekkers!'

'Ik wil nooit meer terug. Ik wil hier blijven, tot het eind van mijn leven!' Paula kreunt van tevredenheid. Ze hapt traag van een dikke koek en kijkt intens tevreden om zich heen terwijl Anniek haar een kop koffie aanreikt.

Ze zitten samen op de veranda van Paviljoen de Walvis en genieten van het uitzicht. Rieten stoelen, vrolijk okergeel beschilderde kozijnen en fors uit de kluiten gewassen planten. 'Die ruitjes... dat glas-in-lood... heb je die gezien, Anniek? De Brandaris, een opgaande zon en een die ondergaat. De sfeer... net of de mensen hier anders leven dan bij ons.' Anniek luistert maar half, ze is al bezig plannen te maken voor de volgende dag. 'Zullen we fietsen huren? Of een tandem? Ik wil de Brandaris van heel dichtbij zien. Ik kan het niet maken thuis te komen zonder iets te kunnen vertellen. Huub heeft me een boekje meegegeven. Weet jij bijvoorbeeld dat de Engelsen ooit in West-Terschelling de boel hebben platgebrand? Ergens tussen zestien- en zeventienhonderd hebben ze toen huizen met trapgeveltjes gebouwd. Huub zegt...'

Paula legt haar handen tegen haar oren. 'Ik wil doen wat we zélf leuk vinden, niet wat Huub heeft bedacht! Zo heb ik me voorgenomen

morgenvroeg te gaan strandjutten. Heb ik mijn hele leven lang al willen doen!’

Anniek tovert een blocnootje te voorschijn. ‘Hier, moet je horen, dat heeft Huub uit een boek. Wist jij dat de cranberry door een scheepsongeluk op Terschelling terecht is gekomen? Ergens moet een kleine winkel zijn waar ze cranberryproducten verkopen. Leuk souvenir. Enne... even zien. In Hoorn is een kerk die op een terp is gebouwd...’

Paula geeuwt. ‘Da’s niks bijzonders. Moet je in Friesland komen. Heb jij slecht opgelet! Overal zie je aan de horizon toch groepjes huizen en boerderijen met een terpkerk als centrum?’

Anniek is in gedachten Huub een verslag aan het doen. ‘De Willem Barendszroute, ooit van gehoord? Je kunt ’m fietsen, maar ook wandelen.’

‘Willem Barendsz... dat was die man van Nova Zembla. Ik weet nog dat ik vroeger op school telkens die naam fout schreef, in een geschiedenisopstel. Anniek! Ik ben op vakantie! Weet je wat? Jij gaat morgen fietsen en maakt van alle bezienswaardigheden foto’s. Voor Huub, als bewijs!’

Na het diner dat ze in hun hotel hebben genuttigd, zijn beiden moe van zon en zee. ‘Toch even langs de Brandaris!’ stelt Anniek voor.

‘Vergeet je camera niet!’ zegt Paula schamper.

Anniek loodst haar vriendin mee naar het kerkhof dat achter de vuurtoren is gelegen. Ze leest, bijna verrukt, de grafteksten die alle getuigen van een eigen verhaal. Een met het opschrift ‘onbekend’. Verdronken zeelui uit verre landen vonden hier hun laatste rustplaats.

‘Luguber!’ huivert Paula, die het op slag koud heeft gekregen.

‘Rustig maar, al deze graven zijn oud. Ik geloof niet dat dit hier...’

Anniek maakt een weids armgebaar. ‘Dat dit hier nog gebruikt wordt. Kom, dan gaan we terug. Nog steeds geen zin in een fietstocht? Je hebt een hele nacht om je te bedenken...’

Paula herinnert haar eraan dat ze nog steeds geen souvenirs hebben gekocht.

‘Dat doen we dan in Harlingen. Een mooie smoes om ons reisje te rekenen!’ vindt Anniek.

Samen genieten ze van de unieke zonsondergang en op dat moment neemt Paula zich voor nog eens terug te gaan naar het eiland. Desnoods alleen, midden in de winter.

Als Paula, gehuld in een joggingpak en gemakkelijke gympen, een weg naar het strand zoekt, slaapt Anniek nog als een roos. Ze hebben de avond ervoor lang liggen kletsen. Het praat immers gemakkelijker in het donker! En telkens weer de verrassende lichtzweep van de Brandaris. Ze waren het erover eens: zoiets zouden ze wel in hun eigen woonplaats willen hebben. ‘Voor de lol!’ vond Anniek.

Paula ademt de zilte lucht in. Het belooft opnieuw een schitterende dag te worden. Ze is niet de enige strandjutter; ze passeert een vader die zijn kroost onderwijst, ondertussen Paula van hoofd tot voeten bekijkend. ‘Dit is een mossel, maar dat wisten jullie al. En da’s een mooie! Dat is een zogenaamde wenteltrap. Kijk... de reden...’

Paula versnelt haar pas, ze heeft geen zin in gezelschap. Eigenlijk heeft ze ook geen zin in ‘jutten’. Ze wil in stilte denken aan de gesprekken van vannacht. Anniek, die beweerde wel te begrijpen waarom Paula’s vader zijn werkterrein heeft verlegd. ‘Je zei toch laatst zelf dat je vader er geen zin in had zich te laten omscholen, zich in te spannen om op het niveau van de jongere, pas opgeleide instructeurs te komen? Logisch dat die man het niet meer ziet zitten. Tja, dat met Derk is natuurlijk een streep door de rekening!’

Paula schopt nijdig tegen een vergaan stuk hout. Een dikke streep door de rekening! Want hoe moet het nu verder? Ze ziet ertegen op om naar huis terug te keren, lange dagen te moeten maken, zien dat ze met Geurt Diekema op goede voet komt te staan. En erop toezien dat mam geen inzinking krijgt...

Het wordt al wat drukker op het strand. Groepen wandelaars komen in stevige pas van de tegenovergestelde richting. In de verte ziet ze dat

de ijscoman met zijn paard en wagen de werkdag al begonnen is. Paula voelt haar maag knorren en maakt resoluut rechtsomkeert.

Anniek zit op het terras en wuift haar vrolijk toe zodra ze haar vriendin ontwaart. 'En? Toon me je schatten!'

Paula laat haar rugzak op de tegels zakken en tikt met een vinger tegen haar hoofd. 'Daar zit het moois in. Het was schitterend zo vroeg in de ochtend. Alleen jammer dat er een complete wandelclub langs kwam draven.'

Paula bestelt een ontbijt en geniet. Een pot verse thee, knapperige broodjes, cranberryjam en een gekookt eitje. 'Een zuiver Terschellings ei!' beweert Anniek goedgehumt.

De zon klimt hoger en hoger, het is bijna windstil. 'Prachtig fietsweer. Toe, ga toch mee!' Anniek zegt het bijna smekend.

Maar Paula houdt voet bij stuk. 'Meid, ik ben nu al moe! Ik doe het rustig aan. Ik neem een boek mee en ga lekker naar het strand. Als jij vanavond terugkomt en je energie hebt verbruikt, zijn we waarschijnlijk weer op hetzelfde niveau!'

Als Anniek is vertrokken, neemt Paula een verfrissende douche, ze glijt in haar bikini en zoekt de strandspullen bij elkaar. Net als ze de rugzak heeft volgestouwd, wordt er op haar kamerdeur geklopt.

'Mevrouw Elijzen? Er is telefoon voor u.'

Paula fronst haar wenkbrauwen. Waar is dat goed voor? Zouden de irritaties zo hoog zijn opgelopen dat haar thuiskomst dringend gewenst is? Ze neemt de hoorn van de haak en wacht tot ze wordt doorverbonden. 'Trixiel! Wat is er aan de hand?'

Even is het muisstil aan de andere kant. Dan hoort Paula een snufferig geluidje, wat een schrikreactie vanjewelste als gevolg heeft. Haar hart bonkt als een mokerhamer. 'Paula... Je moet onmiddellijk terugkomen! Pa heeft een hartaanval gehad. En ze weten niet... Kom alsjeblieft snel!' Als verdoofd zakt Paula op haar bed. Pa een hartaanval. Haar altijd kwieke vader. 'Dat kan toch niet!' steunt ze.

Automatisch pakt ze haar koffer, dit keer zonder enig systeem. Haar

grootste zorg is op dit moment: haal ik de boot nog?

De hotelhouder is haar behulpzaam waar hij maar kan. Hij belooft Anniek haar brief te geven zodra ze het hotel binnenkomt. De rugzak komt haar opeens belachelijk voor. Strand, zon, zee. En aan de andere kant van het water ligt haar vader misschien wel te sterven.

Paula haalt de boot op het nippertje. Een rustig plekje waar ze kan denken en zich overgeven aan haar gevoelens, vindt ze niet. Hangend tegen de reling probeert ze haar tranen te verbergen. Dan is er een hand op haar ene schouder. 'U bent toch niet zeeziek, jongedame?' Paula schudt haar hoofd, ze durft haast niet op te kijken. Ze mompelt maar wat.

De man die bij de stem hoort, laat zich echter niet afschepen. 'Zin in een kop koffie?'

Schuw kijkt Paula om, recht in het al wat verweerde gezicht van een oudere man.

'Mijn vader... Hij heeft net een hartaanval gehad. Ik ben zo bang!'

De man lijkt de druk van zijn hand op haar schouder te verzwaren.

'Dat is erg, meisje. Waar woon je? Heb je vervoer?'

Paula schudt haar hoofd. 'We, mijn vriendin en ik, waren met haar wagentje. Ik ga terug met het openbaar vervoer. Ik zie wel...'

De man trekt haar mee naar het gedeelte waar koffie gedronken kan worden. 'Dat zal je goeddoen. Je bent zo wit als een...' Hij slikt zijn woorden in. Als een lijk, had hij willen zeggen. Maar die opmerking is onder deze omstandigheden niet zo tactvol, vindt hij kies. 'Je kan met mij meerijden tot Heerenveen. Daar stap je op de trein en dan ben je het snelst op de plaats van bestemming. Ik wil je ook wel verder brengen, maar dan moet je geduld hebben tot ik dat thuis heb verteld. Anders weten ze niet waar ik ben gebleven!'

Paula voelt dat de koffie haar goeddoet. Ze knikt dankbaar. Dat is fantastisch. Een lift tot Heerenveen. 'U bent een schat!' zegt ze spontaan. De schat helpt haar later met de bagage en al met al duurt het haar toch nog te lang voor ze eindelijk op weg zijn.

Het is heet in de wagen, de zon schijnt zomers fel en Paula mist nu al de frisse zeewind. Wat zal ze thuis aantreffen? Het is verleidelijk om een telefoonstop te maken. Maar ze wil door. Naar huis, waar haar aanwezigheid, zoals dat in dergelijke situaties heet, dringend is gewenst.

‘U bent toch wel in staat om alleen verder te reizen?’ Paula’s redder in nood maakt zich zorgen, hij kampt met een schuldgevoel. Mag men een medemens in benarde omstandigheden aan zijn of haar lot overlaten? Paula hoort hem niet eens praten. ‘Eh... jongedame...’ Een meisje is Paula toch echt niet meer, en zo te zien is ze niet gehuwd. Hoe spreek je in zo’n geval een vrouw aan? vraagt de man zich af. ‘Zal ik... uh... je toch maar thuisbrengen?’

Paula schrikt op uit haar gepeins. ‘Geen sprake van. Ik ben u dankbaar dat ik een stuk heb mogen meerijden. Heus, ik red me wel. Erg vriendelijk van u...’

Paula wordt voor het Heerenveense station uit de wagen geholpen en als blijkt dat ze zwalkt op haar benen, slaat de man een krachtige arm om haar heen. Hij is het die een kaartje koopt en informeert naar de eerstvolgende trein. Lang hoeft Paula niet te wachten. Ze wordt in de trein geholpen, de bagage volgt daarna.

‘Ja, ja, betaal het kaartje maar een keer terug. Hier, mijn adres.’ Een krabbeltje op een velletje uit een notitieblok.

Paula kijkt hem dankbaar aan. ‘Ik weet niet wat ik hierop moet zeggen...’

De man is al weg. Er is nog tijd voor een kopje koffie en zo snel als zijn benen het toelaten haast hij zich voor Paula naar de stationsrestauratie. Paula walgt bij het zien van een in cellofaan verpakte gevulde koek, maar de koffie is welkom.

Pas als de trein de overkapping achter zich heeft gelaten, maakt de man aanstalten het perron te verlaten.

Paula voelt zich een vreemde eend in de bijt; rondom haar zijn vakantiegangers.

Verschillende talen en dialecten vertellen haar dat. Niemand neemt notitie van de eenzame Paula.

De reis duurt voor haar gevoel abnormaal lang en eenmaal op het station in haar eigen plaats durft ze nog niet te bellen, vrezend voor het ergste.

Even aarzelt Paula. Ze kan kiezen: de stadsbus of een taxi. Het wordt dat laatste, ze wil zich niet weer tussen een massa mensen begeven.

Ze duikt in een gereedstaande auto en noemt haar adres.

De nog jonge chauffeur kijkt om. 'Nee maar, Paula! Ik heb bij je gelest, weet je nog? Een jaar of twee terug... Ik slaagde de eerste keer! Nooit gedacht mijn instructrice nog eens te mogen vervoeren!'

Paula glimlacht mat. 'Ja, ja, nu zie ik het. Heb je plezier in je werk?'

Paula kan er niet omheen, ze moet vertellen waarom ze met het openbaar vervoer reist.

'Jullie hebben nota bene, als ik het goed heb geteld, wel drie wagens!' zegt de jongeman verbaasd.

Paula legt uit dat auto's bij hen nooit vakantie hebben, zoals de bezitters. 'Het is trouwens niet zo'n leuke reden waarom jij mij moet vervoeren, Sjaak. Ik kreeg vanochtend bericht dat mijn vader een hartaanval heeft gehad.'

Sjaak heeft in zijn vak geleerd om te gaan met menselijke emoties. Tjonge, wat je als taxichauffeur allemaal te horen krijgt, da's niet miselijk. Maar dit, van Elijzen, raakt hem. Uit de grond van zijn hart zegt hij: 'Dat vind ik heel erg, voor jullie allemaal. Maar wie weet knapt de oude heer snel weer op! Moed houden!'

Sjaak rijdt snel en zeker, stopt vlak voor een van de leswagens en helpt Paula met de bagage. Ze glimlacht bij het betalen, ondanks alles. 'Bedankt, Sjaak. Ik zal mijn best doen!'

Wat Paula thuis aan zal treffen, weet ze niet. Derks wagen staat voor de deur, die geeft dus geen les. Maar dat kan toeval zijn. In de voortuin botst ze bijna tegen Geurt Diekema op, de pseudo-instructeur.

'Paula...' Twee handen om haar bovenarmen.

Ze ruikt zijn aftershave en huivert. 'Zeg het niet...' kreunt ze.

'Je moeder is met Derk naar het ziekenhuis. Het is kritiek, maar hij leeft nog wel. Tja... een nare zaak. Gelukkig dat ik beschikbaar ben. Ik neem de lessen van je vader over en, zeker nu jij terug bent, kan alles gewoon doorgaan!'

Paula schudt zijn handen van zich af. Ze neemt niet eens de moeite hem een antwoord te geven.

Trixie heeft haar zus al zien aankomen. Voor haar doen is ze behoorlijk kalm, gezien de omstandigheden. 'Dat je er nu al bent!' De zussen klemmen zich aan elkaar vast.

'O, Trix, gaat-ie... dat kan toch niet? Onze pa...'

Trixie trekt haar zus mee naar de ruime woonkeuken. 'Jij bent toe aan een lekker kopje thee!' Dat zegt tante Carrie, vaders enige zus.

Een geblondeerde vrouw van middelbare leeftijd, zorgvuldig opge-maakt en gekleed. Ze zou zo in een modereportage passen. Carrie Martens, geboren Elijzen. Slechts heel kort is ze met de welgestelde Toon Martens getrouwd geweest. Na zijn plotselinge dood was Carrie een rijke vrouw. Rijk, maar heel eenzaam.

'Wat lief dat u hier bent...' Paula laat zich betuttelen.

Tante Carrie is, ondanks de verdrietige aanleiding van haar komst, duidelijk in haar element. Ze is nodig, ze kan wat voor iemand doen.

Niemand kan aan haar zien dat ze doodsbang is haar enige familielid te verliezen. 'Kijk eens, meisje, een kopje thee!'

Paula drinkt argeloos een paar slokken en herinnert zich dan Carries voorliefde voor exotische theesoorten. 'Wat is dit?'

'Heel bijzonder,' volgens Carrie. 'Gekregen van een kennisje dat naar Engeland is geweest. Trouwens, jij had wel cranberrythee voor me mee kunnen brengen!'

'Ach, het is in elk geval warm. Ik vrees dat u uw theekist hebt meegebracht?' zegt Paula met een zucht.

Trix hoort als enige de telefoon. Even later brengt ze Paula het toestel. 'Voor jou. Anniek, dodelijk bezorgd natuurlijk!'

Anniek jammert in alle toonhoogtes. ‘Waarom heb je niet op mij gewacht... hoe ben je nu toch thuisgekomen? Ik vind het zo erg voor je... is hij... Leeft hij nog?’

Paula geeft moeizaam antwoord, ze neemt af en toe een slokje van de vreemde thee die desondanks toch niet onsmakelijk is.

‘Ik reis morgen ook af,’ zegt Anniek, ‘zonder jou is het hier niet leuk meer. Bovendien wil ik in de buurt zijn als er iets ergs mocht gebeuren. Ik kom langs zodra ik terug ben!’

Tante Carrie kijkt op haar gouden horloge. Ze knijpt haar ogen tot spleetjes. Het uurwerkje, nog een geschenk van Toon, is voor haar ogen te fijntjes aan het worden. ‘Ik geloof dat het onze tijd is. Paula, je gaat toch mee naar het ziekenhuis? Kom, fris je even op, dan vertrekken we. Trix, de telefoonbeantwoorder staat aan?’

Zo snel als Carrie zich aan weet te passen... Beide zussen denken hetzelfde.

In haar kamer trekt Paula snel een schone blouse aan. Ze is klam van de reis en voelt zich onfris. Voor de spiegel staande haalt ze een kam door het springerige haar dat weinig professionele zorg nodig heeft. Bleek is ze onder het zonnebruin, vreemde witte plekken ontsieren haar huid. Pa... hun pappa. Trix heeft gelijk. Dat kan toch niet?

De lift die het kleine gezelschap naar de intensive care brengt, wordt halverwege gestopt om een uitgelaten stel mensen binnen te laten.

Wacht maar tot jullie een klap te verwerken krijgen, zoals wij nu! denkt Paula kinderlijk wraakzuchtig.

Carrie lijkt onaangedaan als ze even later een verpleegkundige naar de kamer vragen waar de heer Eljzen wordt verpleegd.

‘U mag daar niet met zovelen naar binnen!’ waarschuwt de jongeman. Carrie knikt uit de hoogte, pakt de zussen ieder bij een arm en koerst naar het eind van de gang waar ze een kleine wachtruimte ontdekt.

‘Zo, nu gaan jullie daar zitten, dan neem ik poolshoogte. Misschien wil je moeder...’ Ze onderbreekt zichzelf. ‘Aha, daar is onze Derk!’

Derk veinst even zijn zussen niet te zien en trekt tante Carrie een moment tegen zijn borst. Paula en Trix wisselen een blik van verstandhouding. Derk wil Carrie inpalmten, dat is zo duidelijk als wat.

‘Er is sprake van enige stabiliteit. Ma is nu bij hem. Ik weet niet of...’

Paula maait hem aan de kant. ‘Dat ontdekken we zelf wel. Kom op, Trix!’

Een arts komt uit de kamer gelopen, met een verpleegkundige in zijn kielzog en even heeft Paula de illusie dat zij allen slechts figuranten zijn in de aflevering van een soap.

‘Aha, de dochters. U mag even bij uw vader, maar let wel: even! En... doe een beetje kalm aan met uw moeder, anders hebben we hier zo twee patiënten!’

Achter elkaar aan sluipen de zussen de ruime kamer in waar twee bedden op flinke afstand van elkaar staan.

Paula slaat een hand voor haar mond om een golf misselijkheid te bedwingen. Al die slangen, de apparatuur. Pa, wit en stil in dat hoge bed. Naast hem mam, één brok spanning en verdriet. ‘Mam... ik ben er!’ Paula legt haar armen om haar moeder heen. ‘O... daar ben ik zo blij om. Het is zo erg, Paula! Hij mag niet...’

Trix legt een hand over haar moeders mond. ‘Sst, niet zeggen, mam! Kom, ga naar de gang, daar is tante Carrie ook. Paula en ik blijven maar even...’

Paula neemt haar moeders plaats in en schuift een hand onder die van haar vader. ‘Pappa...’ Een bijna onmerkbaar kneepje ten teken dat hij haar heeft verstaan. Paula slikt haar emoties in. ‘Je komt erdoor, pa. Je was er toch op tijd bij! En wij, we zullen allemaal voor je bidden!’

Een zachte hand die Paula wegtrekt. ‘Kom, zo is het goed, laten we gaan...’

Paula voelt zich de jongere zus van Trix. Zo beheerst en kalm als die is. Ze trekt zich aan haar houding op.

In de hal treffen ze Derk nog aan, die een arm om tante Carries hals heeft geslagen. Mevrouw Elijzen zit als verdoofd in een stoel. Een was-

sen beeld. Paula voelt nieuwe energie in zich opborrelen. Ook dat nog, stille strijd in de familie. Derk, die in alle situaties aan zichzelf blijft denken. O, ze kent hem zo goed. Nu kan Derk, meer dan ooit, misbruik maken van tante Carries gulheid. En zie mam daar nu zitten! 'We gaan naar huis. Derk, jij zorgt wel voor tante Carrie? Wij nemen mam mee, hè, Trix?'

Mevrouw Elijzen zegt het liefst in het ziekenhuis te willen blijven.

'Dat heeft geen zin. Als er verandering is, bellen ze meteen. Je moet niet alleen aan pa denken, ook aan ons en aan jezelf!'

Mevrouw Elijzen kijkt hulpeloos naar haar schoonzuster. 'Ga maar, Jettie. Ik wil graag even naar Brand en zoals gezegd: ik rijd met Derk mee naar jullie huis. Je ziet eruit alsof je een sterke kop thee kunt gebruiken!'

Paula voelt haar moeder verstijven en grijnst, ondanks zichzelf, naar Trix, die de boodschap verstaat. 'Gewoon iets uit ons eigen trommel-tje, mam!'

Eenmaal thuis wordt de situatie de drie vrouwen te machtig en een saamhorig huilen geeft even wat lucht.

Paula vindt het haar plicht, als oudste dochter, te proberen nuchter te blijven. 'We moeten positief blijven denken en vertrouwen op God. Hij is het Die beslist over leven en niet leven. Nu komt het erop aan: brengen we in praktijk wat we geloven en belijden!'

De dag verloopt langzaam en zwaar. Paula neemt in de avonduren de lessen van haar vader over en Geurt Diekema gedraagt zich alsof hij een contract als instructeur op zak heeft.

Even na tien belt Derk het ziekenhuis. De familie staat in een kring om hem heen. Hij herhaalt datgene wat het afdelingshoofd vertelt. 'Onveranderd. Tamelijk rustig... Niets van te zeggen...'

Als Derk de verbinding heeft verbroken, valt er een pijnlijke stilte.

Een zware bromvlieg zoemt langs hun hoofden en komt hoorbaar in aanraking met een raam.

‘Wij moesten maar gaan slapen. Probéren te slapen. Wie weet wat de morgen ons brengt!’ zegt tante Carrie. Bezorgd kijkt ze de anderen stuk voor stuk aan. ‘En weet je wat ik geloof? Dat we gezamenlijk voor Brand moeten bidden. Bidden is een kracht die God ons heeft gegeven als wapen in de strijd. We zijn toch machteloos als kleine kinderen?’ Paula knikt. Zo spontaan als tante Carrie kan zijn. Anders dan pa. Ook anders dan mam, die ietwat verlegen haar handen vouwt. ‘Ik bid altijd het liefst alleen... en in het donker...’ aarzelt ze.

Carrie voelt aan haar glanzende krullen. ‘Nooit te oud om te leren, schoonzus!’ Ze sluit haar ogen. Als eerste verwoordt ze hun angst, schrik, hoop en verwachting.

Paula is de enige die muisstil een deur hoort sluiten. Ze kan het niet laten en opent even haar ogen. Het is Derk, die zich niet op zijn gemak voelt. Paula dwingt zichzelf naar de hoge stem van haar tante te luisteren en knikt na iedere uitgesproken zin, zonder dat ze het zelf merkt. Haar ‘Amen’ is een zucht.

‘Zo, nu nog een lekker kopje thee en dan naar bed!’

Het ‘Liever niet, bedankt’ klinkt eenparig uit drie monden tegelijk.

Voor Paula’s gevoel is het vandaag een lange dag geweest. Alsof de uren uitgerekt zijn. Pas in bed herinnert ze zich de man die haar naar het station in Heerenveen heeft gebracht. Ze glimlacht stil voor zich uit. Er waren vandaag ook goede dingen. Dingen, waarvoor ze wél kan danken!

3

De relatie tussen tante Carrie en moeder Elijzen is nooit hecht geweest, wat door de kinderen Elijzen niet werd en wordt begrepen. Ze stonden blindelings achter hun moeder als er een meningsverschil was. Brand Elijzen hield zich buiten elke woordenwisseling. Vrouwen vond hij